

MAGYAR KURIR

Bécsből, Kedden, Aprilis' 4-dikén, 1820.

L. L. L.
8200

Spanyol Ország.

A' Madridban Mártz. 17-dikén kijött rendkívülvaló Ujságban ily Királyi Hirde-
tés olvastatik a' Spanyol Nemzethez: —“

„Spanyolok! Minekutánna a' ti vi-
téz bátor iparkodástok véghez vitte vala,
hogy engem' azon fogságból, melybe a'
leghallatlanabb hűség telenség taszított, ki-
szabadítottok, mindenek, a' miket a' hazai
földre való visszatérésemkor láttam és
hallottam, megegygyeztek abba, hogy
engem' affelől meggyözzenek, hogy a'
nemzet a' maga régi Országlási módját
visszaállittatni kívánja. Ezen meggyö-
ződés által szükségesképpen arra kellett
elhatározotnom, hogy azon nagy szívü
nemzetnek majd egészszen közönséges ki-
vánságához alkalmaztassam cselekedetei-
met, melly a' külső ellenséget meggyöz-
vén, még a' belső egyenetlenkedésnek
sokkal veszedelmesebb inségeitől félt. Né-
kem azonközben már tudtomra vala az,
hogy az Európai kipalérozódás 's a' meg-
világosodásnak a' nép' legalsó grádicsáig
lehatott közönséges kiterjedése, a' föld-
golyobisa' külö- külömb részeinek egy-
mással való gyakortai közösüléseik, 's kü-
lönösen a' most élő nemzetek' számára
fenntartatott rendkívül való történetek,
oly ideákat és kívánságokat szültek le-
gyen, mellyek a' mi őseink előtt esme-
retlenek voltak, 's a' mellyekből új és
parancsoló szükségek származtak. Azt is
hasonlóképpen által láttam vala, hogy

a' politikai intézeteket ezen princzipiu-
mokhoz alkalmaztatni szükséges légyen,
a' végre, hogy az emberek és törvények
között azon harmóniát lábbaállítani lehes-
sen, melly a' Státusok' állandóságának
és nyugodalmának talpköve. Hanem a'
midön Országlásunk' módja' talpkövének
azon változásain atyai szívüséggel 's érett
fontolással forgatnám gondoskodásomat,
mellyek a' nemzeti karakterhez 's a' Spa-
nyol Monarkhia' külömbkülömb részei-
nek mostani állapotjához legalkalmatosab-
bak 's a' megvilágosodott nemzetek orga-
nizáltatásához legillendőbbeknek látszaná-
nak, ti ekkor buzgó ohajtásaitokat, azon
Constitutziónak helyreállittatása eránt ki-
nyilatkoztattátok, melly az 1812-dik' esz-
tendőben a' fegyvereknek csörgése és
csatogása között azon időszakaszban pro-
klamáltatott, melyben ti a' haza' szabad-
ságaért csatáztván a' világ' bámulását fel-
gerjesztettétek vala. Én ezen kívánságo-
kat meghallgattam, 's mint egy nyájas atya,
engedek gyermekeimnek abban, a' mit
ők a' magok' boldogsága' zálogának len-
ni tartanak. Én ezen Constituzióra mel-
lyet ti esdekelve kívántok, megesküd-
tem, 's ennek mindenkori leg keményebb
támasza leszek. A' Cortesek manuel sie-
több özsze. ivattatása eránt való eszközü-
ket elővétettem. Örömmel egygyesíteni
fogom iparkodásaimat a' ti képviselőitek-
kel a' Nemzeti boldogságnak nagy mun-
kájára. —

„Spanyolok! Egyedül a' ti dicsőség-

))

tek az, a' mire az én szívem vágyakodik; minden, a' mit lelkem ohajt, ez, hogy benneteket thrónusom körül özsze- gyülekezve, csendességben és boldogság- ban szemlélhesselek. Legyetek bizoda- lommal tehát Királyotokhoz, a' ki hoz- zátok azzal az egyenes szívbeli kibocsát- kozással szoll, mellyet néki azon kör- nyülállások, a' mellyek közt ti vagytok, 's azon felséges kötelességeknek, mellye- ket reá a' Gondviselés vetett, belső ézé- se, sugallanak. A' ti sorsotok ennek- utánna nagyobbadon önnön magatoktól leszen felfüggesztetve. Legyetek vigyá- zók, 's magatokat egy szép ideálnak csalfa tüneménye által, a' melly igen gyakran okozza azt, hogy a' valóságos jót el ne érhessük, elcsábíttatni ne en- gedjétek. Kerüljétek-el az indulatos fel- hevüléseket, mellyek gyakran egymás' ellenségeivé teszik azon embereket, a' kik atyafiak lévén oly egygyeseknek kel- lene gondolkodásaikra nézve is lenniük, mint vallásaikra, nyelveikre, és szoká- saikra nézve egygyek. Taszítsátok hát- ra magatoktól gyűlölöiteknek hivségtelen sugallásaikat 's tettetett hizelkedéseiket. Haladjunk előre mindnyájan, és én leg- elöl, a' Constitutzionális úton, 's mutas- sunk példát Európának a' bölcsességben, jó rendtartásban, és a' telyes mérséklet- ségben, azon crisisek között, a' mel- lyeknek más nemzeteknél könyhullatások és szerencsétlenségek voltak kísérő társa- ik. Szerezzünk bámultatást és tiszteletet a' Spanyol uévnak akkor, a' midön bol- dogságunkat és dicsőségünket, századok- ra megfundáljuk. Költ a' Madridi palo- tában Mártzius' 10-dikén 1820-ban. —“

„Aláírta: Ferdinand.

A' következő Végzést Mártz. 9-dikén bocsátotta a' Király a' Justizministerhez:

— „Hogy az azon Constitúzióon fundá- lódó systema, mellyet én elfogadtam és a' melyre megesküdtem, siető, szüksé- ges, és egy formájú lépésbe indulhasson, én, a' Provisoriai Juntát meghalgatván 's magamat annak vélekedéséhez szabván, meghatároztam, hogy a' Monarkhiának min- den városaiban az Alkadoknak és minden Constitutzionális tiszteknek választatása, a' Kadiksban sanktzionáltatott Constitúzi- óon fundálódó rendszabásokkal megegy- gyezőleg 's azon Végzések szerént, mel- lyekben ezen választásnak módjai 's az arra vezérlő eszközök kifejeztettek, el- kezdődjék. A' palotában Mártzius' 9- di- kén 1820-ban. —“

„Ferdinand.“

Ugyancsak a' Junta megegygyezésé- vel jöttek-ki ö Felségétől Mártz. 9-dikén a' következő két Végzések: —“

„I. — Mártz. 9-ikén: Minthogy a' fog- lalatosságok folyamata ezen rendkívül való környülállások között azt kívánnyá, hogy a' Constitúzióon fundáltatott foglala- tosságoknak folytatására oly emberek hi- vattassanak, kik abban jártasok, a' kik po- pularitással birnak, 's kik a' közönséges gondolkodást esmervén azon munkáknak megtételére, mellyeket a' köz haszonra való szolgálat ziván, készek: erre nézve én, minekutánna a' Don Miguel Gayozó de Mendoza de Rubianes érdemei és szol- gálatai felől tudósíttattam volna, ötöt a' Madridi Politikai dolgok fő igazgatójává neveztem. —

„II. Megfontolván, hogy az Inquisi- tzióonak Itélőszéke a' Kadiksban 1812-tő- ben kihirdettetett Constitúzióval a' Spa- nyol Monarkhiában fenn nem állhat, és hogy a' Cortesek azt ezen okra nézve, hosszas és érett vetekedések után, az

1813-ban Februa. 22-dikén költ Végzés által eltörölték: ehez képest én, a mai napon költ Végzésem által felállított Juntát meghallgatván az ő vélekedésével megegyezőleg azt rendeltem, hogy ezen Itélőszék 's ehez képest az Inquisitzió' fő Tanácsa a' Monarkhiában eltöröltessék, és tüstént mind azok a' személyek szabadon elbocsáttassanak, mellyek ezen Itélőszéknek fogházaiban, politikai vagy religiói vélekedéseikért taláztatnak, melly mellett mindazonáltal ezen utolsó (t. i. a' religiói) tekintetben a' Fő Tisztelendő Püspököket illeti az a' foglalatosság, hogy megyéikben a' rendkívül való Corteseknek rendszabásaik szerint szükséges vizsgálódásokat és határozásokat tegyenek. —“

„Ferdinand.“

Márcz. 10-dikén ismét ily végzést intézett ő K. Felsége a' Justizministerhez: — „Minthogy én minden intézeteket, mellyek azon politikai Constitúzióból folynak, a' melyre én megesküdttem, 's a' melly intézetek arra szolgálhatnak, hogy ezen Constitúziónak talpkövei megerősítsenek, sietve behozattatva szemlélni kívánom: ehez képest, hogy ezen intézetek a' Constitúziónak 371-dik cikkelyében a' nyomtatási szabadságot illető politikai állapotra való tekintetben találató rendszabásokra nézve telyes erőt kaphassanak, a' czéllal megegyezőleg lenni taláttam, hogy az előrevalóképpen betéttett Junta nekem azon eszközöknek elővétetetését illető vélekedését, mellyeket a' Cortesek ezen tárgy eránt meghatároztak volt, adja tudtomra, 's nekem oly személyeket ajánljon, kik a' magok' tehetségeikre, patriótaságokra, 's rendszereiket nézve legalkalmasabbaknak tartathatnak, arra, hogy egy Censurái Juntát formáljanak, melynek a' ma-

ga foglalatosságaiba való betéttetését én haladék nélkül látni kívánom. —“

„Aláírta: Ferdinand.“

Ezen K. Végzéshez képest ily Circularét adott ki a' Justizminister 11-dikben: — „Ma ily Végzést intézett hozzám a' Király: Minthogy én annak hatóságos kívánását, hogy a' nép a' Cortesek által sanktzióztatott 's általam esküvéssel elfodadtatott Constitúziónak jótéteményeivel mátol fogvást élhessen, kimutatni kívánom: erre nézve a' 9-dikben költ Végzésem által kineveztetett Juntának vélekedésével megegyezőleg kinyilatkoztattam, hogy az azon Constitúzióban találató minden rendszabások, 's megnevezve azok, mellyek a' Személyes hátorságot 's a' Nyomtatás szabadságát illetik, telyes és tökéletes folyamatba hoztassanak: erre nézve az a' Censurái Junta, a' melly 1812-tőben valamint ezen félszigeten úgy az Oceánuson túl lévő tartományokban is fennállott, haladék nélkül állittassék vissza, 's ugyan azon tagokkal, mellyekből akkor állott, töltesse be, mind addig, míg a' Cortesek őket, kiket ezen hatalom illet, vagy újabban megerősítik, vagy pedig helyettek másokat választanak.“

Márcziusnak 10-dikén ily Proklamációt intézett a' Provisoriai Junta a' Spanyol néphez: — „Polgárok! A' nyomtatási szabadság ismét helyre állittatott! E' vala az első eszköz, mellyet ő Felsége a' mostani Juntával megegyezőleg a' Constitúzionális rendnek helyreállittatására szükségesnek lenni ítelt. A' Junta, midőn köztetek a' Polgári szabadságnak ezen isteni paizsáról jelentést teszen, nem cselekedheti, hogy benneteket hangosan meg ne szollitson 's becsületetekre és dicsőségetekre meg ne intsen, hogy ezen jusotokat

méltóképpen használjátok; szolgáljon ez néktek belátástok 's virtusaitok' terjedésére; ne éljetez vissza véle soha, 's ne fordítsátok magános gyűlölség' kielégítésére! Éljetez bölcsen ezen jussal, arra, hogy az Országlószéknek 's embertársaitoknak belátástok' és tudományaitok' gyümölcsével oly módon használhassátok, melly az Országlószék eránt megkívántató tekinteteknek, 's annak a' tekintetek is megfelel, mellyet az embertől a' más emberek eránt való jusbéli egyenlőség megkíván. Eképpen, minekutánna a' politikai revolúciókban a' rendnek és virtusoknak fenntartására nézve a' világ előtt első példát mutattatok: annak a' jusbéli gyakorlásában is mutassátok példáját a' mérséklettségnek, a' melynek birására még eddig egy nemzet is el nem juthatott a' nélkül, hogy a' rend' határai között ki ne csapott volna.

Minden egyéb tudósításaink, a' miket Spanyol Országról ma közölhetünk Mártz. 14-dikéig terjednek, 's öszszesummáza ennyiben állanak: — Generalis Ballasteros Mártz. 7-dikén azon Centralis ármádának, melly az eléfordúlható szükségekre nézve formáltatik, fő vezérévé neveztetett. — Mártzius' 9-dikén, mint a' Monitör említi, a' Spanyolokra nézve udvarló audientzia volt a' Királynál. Sokan jelentek-meg; a' Király nyugodalmas és barátságos indulatú volt. Még azon felzendülésben is, mellyek a' 7-dikben történt környülállások közt eléfordútlak, lehetetlen volt észre nem venni, melly nagyon becsülje a' nép a' Király' személyét; midőn a' Madridi örző sereg a' Kir. testörzőkkel egygyütt arra határozta volna magát, hogy, ha a' Király az 1812-dikbéli Constitúziót el nem fogadná, az insurgensekhez catolja magát, még ekkor

is két Batalionok hagyattattak hátra, hogy a' Király' személyének bátorságban való maradására vigyázzanak. — A' tartományokban minden katonai mozgások megszűntek. — Madridban ily czimű Ujság is állott-fel: Constituzionel. Mártzius' 9-dikén két Udvari Ujságok adatnak-ki, mellyek között az elsőn még e' volt: A' Királyi Nyomtató mívhelyből, hanem már a' másodikon, melly néhány órákkal későbbre jött-ki, ezen czím állatt: A' Nemzeti nyomtató mívhelyből. — Madridban Mártz. 12-dikén délutáni 4 órakor nagy pompával állították-fel azon követ, melyre a' Constitúzió felmettve van.

Midőn Generalis Ballasteros Mártz. 8-dikén a' Madridi Magistrátus' háza felé ment volna, a' nép azt kívánta tőle, hogy az Ayuntamientó, vagy a' Cortesek' idejebéli Magistratus állittassék vissza. A' Generális azonnal a' Királyhoz ment 's onnét a' város' házához vissza térvén az Ayuntamientót visszaállította, de a' tagok kiszorították magok között azokat, kik a' Cortesek' eltöröltetésére voksoltak volt. Az új Magistratus azonnal Követséget küldött a' Királyhoz az ő Felsége megesküvésén való jelenlétre. Azután a' folyósóra kiálván a' Király ott is megújította az öszszegyülekezve lévő nép előtt ezen esküvését. — Az örző sereg 9-dikben esküdött-meg, a' Pradóban katoná pompával, a' Constitúzióra.

Déli Amerika.

Az Uj-Grenadai Vice-Királyságról ily jegyzések jöttek-ki a' Közönséges levelekben: „Ezen Vice-Királyság 22 tartományokból állott eddig. Néhányak ezek között 1811-ben magokat öszszececsatolván egy független Statust formáltak Cundinamara nevezet alatt, a' melly nevezetet addig az a' tartomány viselte, melyben az egész Vice-Királyság' fő városa Santa Fè

de Bagota fekszik. Spanyol Országának, mint az anyaországnak akkori környü-
 lésai adtak a' változásra alkalmatosságot. Santa-Fè-de-Bagota 1810-ben Jun. 20-
 dikán Juntát formált a' Vice-Király' enge-
 delmével, 's magát az ezen időben Ka-
 diksban tartózkodó Spanyol Ország-
 lószék hatalma alól egészen kivonván, a'
 Vice-Királyságnak minden tartományait
 meghívta, hogy küldjenek Közönséges
 Congressusra Santa-Fè-de-Bagotába köve-
 teket. Küldöttek is 11-gyen, de ezek nem
 egygyezhettek-meg, minthogy néhányak
 közzülök azt kívánták, hogy különkülön
 fennálló vagy egymástól független Statu-
 sokat formáljanak. Az 1812-dik eszten-
 dö' végén ismét öszszegyülekezzen, Pam-
 plona, Tunja, Carthagena, Antioquia és
 Neyva tartományok egymással szövetség-
 be léptek; e' történt 1811-ben Nov. 27-
 dikén; de Cundinamara nem állott-be a'
 szövetségbe, hanem maga különösen gyűj-
 tött Congressust Santa-Fèbe: Ezen Con-
 grèssus 1812-ben Aprilis' 17-dikén magá-
 nak Constitutziót készített 's VII-dik Fer-
 dinandus Királyt a' maga Fejedelmének
 esmerte. De itt is nem soká változás tör-
 tént a' közönség' gondolkozásán. Ezen
 változást Don Antonio Narino okozta, a'
 ki hazájának függetlenségén már gyenge
 ifjuságától fogva forgatta az eszét, an-
 nyira, hogy az efféle gondolatoknak ki-
 latkoztatásáért, több Santa-Fèi ifjakkal
 egygyütt, kik közt volt a' mostani Vene-
 czuelai Vice-Elölülő Zea is, Spanyolor-
 szágba hozták, a' honnét nem soká Fran-
 ziaországba által szökvén, innét Angliá-
 ba, 's innét vissza Santa-Fèbe vette út-
 ját, de a' hol megtalálták és kemény fog-
 ságba tették, 's a' melyből való kiszaba-
 dulása után is Carthagenában felvigyázás
 alatt kellett volna maradnia, de minthogy
 így se' nyugodott hanem ujabban elszök-

ni iparkodott, ismét kemény fogságra té-
 tetett, a' melyből csak a' revolúció men-
 tette-ki. Egy Constitutziót is készített, de
 a' melly csak némelly tartományok által,
 a' Santa-Fèi Congressus által pedig nem fo-
 gadtatott-el, a' melly vélekedésbéli kü-
 lömbőzésnek az a' következése is lett, hogy
 háborura keltek a' tartományok egymás
 ellen, a' mellyet az ott lakó Királyi ré-
 szen levő Spanyolok a' magok hasznokra
 fordítottak. Három részre oszlott a' nép;
 egygyik a' Királlyal, a' másik Narinóval,
 harmadik a' Cundinamarai Congressussal
 tartott. Narino a' Congressus' seregeit
 Santa-Fènél 1811-ben Decemberben egész-
 sen semmivé tette: de a' melly időben
 a' Királyiak magokat mind jobbanjobban
 megerősítvén, ezen tekintet a' másik két
 részt egymáshoz megengesztelte 's egy-
 mással egygyesítette. Így lett, hogy a'
 Congressus is Narino alá adta a' maga
 seregeit, ki is azután egész 1814-gyig
 szerencsésen csatázott Papayan és Pastos
 nevü tartományokban, hanem végre né-
 ki is vakot vetett a' szerentse, 's ö egy
 szélső vigyázaton történt csatában elfo-
 gattatott; hanem az életben, noha itt úgy
 folyt ekkor a' hadakozás, hogy a' fog-
 lyok mind megölettettek, meghagyatott,
 's fogságra ismét Spanyolországba vite-
 tett, 's ott Leon szigetén a' Caraccába zá-
 ratott. Életben volt-é most, mikor Leon
 szigetének elfoglalásakor az insurgált ka-
 tonák ezen Caraccát is elfoglalván abból
 a' foglyokat kibocsátották, vagy meghalt
 volt, nem írják. A' bizonyos, hogy a'
 sokszori fogság szenvedés miatt nagyon el-
 betegesedett, 's nevezetesen a' lábait a'
 lánczok nagyon megrontották volt. Éppen
 akkor érkezett-meg Amérikába a' Ferdi-
 nandus Király' Madridba lett visszame-
 netelének hire, mikor az említett csatá-
 ban Narino fogságra esett. A' Narino

esete semmi változást nem okozott a' Congressus' határozásában, a' melly söt inkább 1814-ben Sept. 1-ső napján egy Végzést hirdettetvén - ki kinyilatkoztatta, hogy ő az Ország' függetlenségének megszerzésére elévett eszközöket folytatni ez után is meg nem szünik. Hanem ekkor a' volt ismét a' baja, hogy az a' vezér (Alvarecz) a' ki Narino után következett, nem akart ezen Cündinamarai Congressussal tartani; söt több az, hogy ugyan ekkor Bolívar is beütött egy sereggel Veneczuelából, 's egyenesen Santa-Fère a' Congressus' gyűlésének helyére rontott, 's így lett, hogy Cündinamára is reá vette magát a' több tartományokkal való összecsatolódásra. A' Bolívar nevezet ezen időtől fogva lett Uj-Grenadában nevezetessé. Ekkor neveztetett legelőbbször mind két Statusoknak (t. i. Veneczuelának 's Uj-Grenadának) közönséges fő vezérjékké: de ezen szerencséje nem volt állandó, minthogy Bolívar Santa-Mártha tartományának, hol a' Királyi armáda tanyája volt, meghódoltatására küldettetvén, 's őtet a' Carthagenai Kormányozó segíteni köteleztetvén, Bolívar eránt valamely személyes idegenséggel viseltetett, melyből a' következett, hogy Bolivárt nem segítette, a' mellyért Bolívar, Santa-Márthának meghódoltatása helyett Carthagénát kezdte ostromlani. Ebből ismét új hazafiakközttvaló háború következett, 's Morilló éppen akkor Európából 10,000 emberekből álló armádával, a' Király részénlévők' segítségére Amérikába megérkezvén, a' Veneczuelai partra kiszállott, 's 1815-nek Juniusában Puerto-Cabellóból Cathagena felé Bolívar ellen előre nyo-

mult, melynek következése a' lett, hogy a' Bolívar' armádája magát a' Carthagenai Kormányozóhoz csatolta, Bolívar pedig maga onnét eltávozott. Morilló folytatta Carthagénának ostromlását, 's azt 1816-ban, irtóztató éhelhalás miatt lett pusztulás után, elfoglalta. Bolívar után az Uj-Grandai armáda is Veneczuelába futott által, 's ekkor ekképpen egész Uj-Grandada ismét a' Király' részén lévők' kezére jutott — mig végre a' Morilló seregei gyengülni a' Boliváré pedig Veneczuelában ismét erőssödni kezdvén, ő végezetre 1818-ban a' hadi munkát Uj-Grandada ellen ismét elkezdette 's 1819-dikben a' dolgot annyira vitte, hogy magokat annak, mind a' 22 tartományai, Veneczuelával Columbia nevezet alatt összecsatolják, mint már mind ezekről más ízben környülállásosan irtunk.

Mint nem régi Ujságleveleinkben előfordult, Columbiának egész kiterjedését 115,000 négyszegü mértföldre határozta a' Congressus; népének mennyiségéről semmit sem említett. Humbolt Ur szerint Veneczuelában 900,000, Uj-Grandában 1,800,000 emberek — mások szerint csak Uj-Grandában 2,600,000 emberek laknak. — Morilló, azolta, hogy Amérikában hadakozik, tudósításaiban ezen két Statusok lakosainak karakteréről is emlékezvén, az Uj-Grenadai lakosokat 's különösen a' Santa-Fè bélieket jámboroknak és félelmeseknek, a' Veneczuelaiakat pedig vérszomjúzóknak mondja lenni, és hogy Santa-Fèben ezen revolútzio alatt mindent a' tudósok igazítottak pennával, a' Veneczuelaiak pedig mindjárt eleintén kardra kaptak.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Végezte a' közelébb költ M. Kuriban félbemaradott, Pesti tudósításoknak: —

Továbbá kitetszett a' Jegyző Könyvből, hogy az 1815-dik esztendőre feladott kérdést: „Mi a' Dialectus? Vagynak e' a' Magyar nyelvnek Dialectusai? Miben különböznek egymástól? 's miként lehetne általok a' Magyar Írói nyelvet bővíteni?“ Legfontosabban megfejtette Tekintetes Horváth Adám Ur, több Ns. Vármegyének Assessora, 's a' Külső Somogyi, és Baranyai Tractusoknak Curatora. (Ezen érdemes Hazafi, a mint Ujságaink jelentették, f. e. Januariusában meghalt.)

Az 1816-dik esztendőre kitett kérdést: „Minő tudományos rendszabások szerént kellene és lehetne ujj szavakkal, és szóllás módokkal, a' Magyar nyelvet bővíteni?“ Méltóságos Gróf Széki Teleki József Kir. Kamarás 's a' Kir. Helytartó Tanátsnál lévő Titoknok, külömben is jeles tudományú Férfiu, leghelyesebben fejtette meg.

Az 1817-dikre: „Mellyik volna azon legalkalmasabb mód, melly szerént egy tökéletes Magyar szó-könyvet (Lexicon) lehetne készíteni?“ fontos kérdést, ugyan a' tisztelt Gróf Teleky József leghelyesebb felelettel dolgozta ki.

A' 4-dik kérdést: „Miképpen lehetne a' Magyar helyes írást (Orthographiát) az egymással ellenkező szokások, és önkényes vélemények helyett Philosophiai Principiumokra építeni.“ A' melyre való jutalmat M. Gróf Teleky László, mint a' munkálkodó Deputatiónak Elölüléje külömben is tisztelt Literator, önnöm erszé-

nyéből áldozta, a' Deputatio Tiszteletes és Tudós Kolmár József Urnak Komáromi Reformatus Prédikátornak ítélte.

Az 18 beküldetett feleletek között volt még egy, melly mind a' négy kérdésre röviden, de fontossan megfelelt, 's hogy ennek érdeme is tisztelet, és jutalom nélkül ne maradjon, ugyam M. Gróf Teleky László hasonló jutalmat ajánlott. Midőn tehát a' petsétes levele felnyittatnék, kitetszett, hogy Tekintetes és Tiszteletes Gáthy István Ur, Ns. Marmaros Vármegyének Assessora, és Szathmári Reformatus Prédikátor készítette légyen. Kinek a' nyelv tudományban való jártassága már régen tisztelettel ismérétes.

Ezután megjegyzette a' Notarius Ur, hogy még két munkák készültek ezen kérdések eránt, u. m. Nagy Tiszteletű Verseghe Ferencz Urnak, Esztergomi Ersekségbeli Pappnak, és a' Philosophia Doctorának munkája, ki mind a' négy kérdést tudóssan megfejtette. — Második Tekintetes Ettekartsai Görts Illés Urnak, Albert Királyi Herczeg Csepeli Urodalma Praefectusának munkája, ki az Orthographiáról tudóssan értekezett. De mivel az első, munkáját kiis nyomtattatta, a' második, nevét alája írta, a' Visgáló Deputatio nem ítéltetett rólok a' többivel egyenlő részre hajlás nélkül. Mindazáltal M. Gróf Teleki László az utóbbinak kinyomtattatását hazafiui buzgóságból magára vállalta.

Végre felolvastattak az Uj Kérdések, mellyek alább következnek.

Ekkor megszóllamlott ö Cs. K. Fő Hercegsége, és a' neki bemutatott, 's már fellebb megnevezett tudós Hazafiakhoz, olly velős, és hathatós beszédet tartott, melly az egész Gyülekezetnek szivét kelemetes érzésekkel eltöltötte. Meg-emplé-

keztetvén a' Nemzetet Felsőges Uralkodó Királyunknak a' Magyar nyelv eránt hozott törvényeire, és annak előmozdítását fogamatossan eszközölő kegyelmes rendelkezéseire. Kijelentvén azt is, hogy egyedül a' Nemzeti nyelvnek kiműveltetése teheti a' Nemzeti Culturát közönségesebbé. Továbbá magasztalá a' jelenvaló Tudósoknak a' nyelv Culturája eránt mutatott buzgóságukat, kik nem jutalomra, hanem ditsőségre vágyásból törekedtek hasznos munkáik által a' Hazának fényt szerezni. Végre serkentette őket, s benne minden Tudósokat, hogy tudományos érdemek által tovább is igyekezzenek a' Hazának ditsőségét terjeszteni.

(A' többi következik.)

Minthogy a' Nagy Méltóságú Puckói Marczibányi István ö Excellentiájának a' Magyar Nyelv javára tett Fundatiója már 1815-től fogva kezdődött: de csak 1817-ben ment folyamathoz, tehát akkor három esztendőre tétettek Jutalom-Kérdések, s ezek azok, mellyek közelebb Martius 23-án megkoronáztattak. Most az 1818-ik esztendő következtén, ugyan azon nagy lelkű Hazafinak áldozatjából az esztendőnként a' leg-jobb Magyar Könyvre kirendelt 400 forintokon kívül az 1818-ikra 100 forint jutalom tétetik fel ezen kérdésnek legjobb megfejtésére:

„Mennyire lehet használni a' Külföldi híres Tudósoktól rendbe szedett közönséges Grammatikának újabb találmányait a' Magyar nyelvre nézve?“

Méltóságos Gróf Széki Teleki László Ur is ugyan azon 1818 ik esztendőre maga részéről hasonlóképpen 100 forintokat tett fel ezen Kérdésnek legjobb megfejtésére:

„Vagynak e' olly jeles tulajdonai a' Magyar Nyelvnek, mellyek ennek az Eu-

rópai napnyugoti Nyelvek felett valami elsőséget adhatnak?“

A' feleleteket minden költekezés nélkül a' Nemzeti Museum Igazgatójához Kir. Tanácsos Brasso Miller Jakab Ferdinand Urhoz Pestre kell beküldeni, úgy hogy a' Felelők munkáik mellé bezárt levelkét foglaljanak, mellyre ugyan azon jegymondás legyen írva, melly a' munkáik elején lésson. A' dolgozásoknak Magyar nyelven kell készülni, és a' f. e. Novemberi, vagy is Leopoldi, vásárra be kell érkezni.

Üresen lévő Tanítószékeknek betöltetése.

A' Bécsben kinyittandó Protestans Theologiai Tanítószékek között üresen vagynak ezek: 1)ször, az Egyházi Történetek és Fgyházi Törvények; 2)ször, Az Ó és Uj Testamentomba való bévezetés, a' Hermeneatika, és az Ó és Uj Testamentom Exegesisének, az Augsburgeri Confessio Vallásbeli atyafiak részére; 3)ször, Ugyan ezen tárgyaknak Tanítószéke a' Helvetika Confessiot tartó Vallásbeli atyafiak részére. Az Exegesis két Professorai közül egyiknek a' Zsidó nyelvben, másiknak pedig a' Görög nyelvben kell leczkéket adni, mind a' két Confessiot tartó Vallásbeli atyafiaknak. — Az egész Tanítói intézethez tartozó 6 Professorok között a' két ifjabb Professorok' systematizált fizetése esztendőnként 1500 — a' két feljebb való idejűeknek 1800 — s a' két legidősebbeknek, 2000 forintból fog állani ércz pénzben.

Azok, kik a' fellebb nevezett három (nem hat) Tanítószékek közül valamelyiket megnyerni kívánnák, az ö okokkal megbizonyított Kérelem Levelüket legfeljebb is Aprilis 26-dikára 1820. a' Cs. Kir. Tudományok Commissiójánál beadni tartoznak.